Regione Autònoma de Sardigna

Unione Comunes de Pianalza

Ufìtziu de sa Limba Sarda

SOS FIORETOS DE DON BOSCO

Bortaduras de Maria Giovanna Serchisu

Annu 2025

Su meràculu de sa pulenta

Una die in s'aposentu de don Bosco si presentat un'òmine cun su capellu in manu. Comente capitaiat bortas meda, su bersallieri Bròsio, agiudu fidele de don Bosco, fiat in s'aposentu-ufìtziu de su santu.
«Dade·mi carchi cosa, pro caridade» sùplicat cussu òmine. «Tèngio bator figios piticos e dae eris no apo agatadu nudda de mandigare. So disisperadu. Sunt semper pranghende».
Don Bosco l'abbàidat e nde tenet làstima e a pustis forroghende a un'ala e a s'àtera agatat bator soddos e bi los dat, e lu beneighet.
Cussu òmine torrat gràtzias e si nch'andat agiumai currende.
Abarrados a sa sola, don Bosco narat chi li dispraghiat meda de no àere tentu àteru dinari pro nde li dare de prus: chi si aiat tentu chentu francos, bi los aiat dados totu, ca cussu poberitu l'aiat naradu sa veridade.
Bròsio cuntestat: «E vostè comente faghet a ischire chi custu òmine epat naradu sa veridade, si vostè no ischit mancu in ue bistat? Custu non diat pòdere èssere unu de cussos iscrocones chi pedint sa limùsina, ingannende sas persones de bonu coro pro andare a pustis a su tzilleri a bufare e mandigare a cantu podent, leende in giru a totu e ispetzialmente a sos preides?»
«No, non faeddes gasi, Bròsio istimadu. Custu òmine est sintzeru e onestu: antzis ti naro puru chi est unu traballadore e cheret bene meda a sa famìllia sua. At tentu solu malasorte».
«E comente faghet vostè a ischire totu custu?» domandat su bersallieri.
Assora don Bosco l'abbàidat fissu in cara, e a pustis narat a bellu: «Bi l'apo lèghidu in su coro».
«Bene meda! Ma assora vostè biet fintzas sos pecados meos?» preguntat Bròsio.
«Emmo, intendo su fragu» rispondet, riende, don Bosco.
Prus a tardu, su bersallieri amitit: «In fatis nde intendiat pròpiu su fragu, o mègius, dia nàrrere, mi leghiat in su coro, ca si m'ismentigaia de li nàrrere carchi cosa in cunfessione, luego mi poniat suta sos ogros sa cosa gasi comente fiat. E comente faghiat a l'ischire, si non mi leghiat in su coro? Ca deo nche istaia giai a unu chilòmetru dae issu. Issu ebbia connoschiat sa fine de s'istòria.

Unu sero aia atobiadu in Torinu cussu òmine chi don Bosco li aiat dadu bator soddos; mi aiat connotu, mi aiat firmadu e aiat naradu chi cun cussu dinari fiat andadu a si comporare farina de trigu moriscu e aiat fatu sa pulenta e nde aiat mandigadu issu e totu sa famìllia a

soddisfatzione, e gasi pro cussa die no aiant tentu prus fàmene. E chi a pustis de àere retzidu cussa beneditzione de don Bosco, sos afàrios de domo sua megioraiant onni die: aiat naradu puru chi don Bosco fiat a beru unu santu e chi non si diat èssere mai prus ismentigadu de issu. E mi repitiat: - Nois in famìllia li naramus su predi de *su meràculu de sa pulenta*, ca cun bator soddos de farina, a su prètziu chi si pagat, chi podiat bastare a mala pena pro duas persones, imbetzes nde aiant mandigadu in sete -».

S'ànghelu de sa guàrdia

Su 31 de austu de su 1844, sa mugere de s'Ambasciadore de su Portogallu in Torinu, rica meda, catòlica bona, in antis de unu biàgiu si cheriat cunfessare e duncas fiat andada a sa crèsia de Santu Frantziscu de Assisi, in su tzentru de sa tzitade.

Non connoschiat a niunu in cussa crèsia, ma aiat bidu unu predi giòvanu pili ritzadu preghende e si fiat intesa ispinta a si cunfessare pròpiu dae issu chi, a sa fine, pro penitèntzia l'aiat naradu de fàghere una limùsina pitica in cussa matessi die. "Padre, non la potzo fàghere" rispondet sa sennora. "Comente? Vostè chi est gasi rica?". Sa sennora abarrat ispantada: no aiat faeddadu mai cun issu e cussu mangianu fiat bestida a manera sìmplitze. Narat: "Padre, non la potzo fàghere custa penitèntzia ca oe mi nche depo andare dae Torinu". "E tando fatzat custa àtera: nèrgiat tres *Angelo di Dio* a s'Ànghelu de sa Guàrdia de vostè pro chi l'assistat e la preservet dae ogni male, e pro chi non timat pro su chi l'at a capitare oe".

Sa sennora abarrat ancora prus ispantada de in antis dae custas paràulas: atzetat su cussìgiu de bonu coro e, torrada a domo, narat s'oratzione cun sos tzeracos, ponende in manos de s' Ànghelu suo de sa Guàrdia su biàgiu suo. Pigada in carrotza cun sa fìgia e una tzeraca, a pustis de unu tretu longu de caminu, fatu sena dificultade peruna, a s'improvisu sos caddos comintzant a cùrrere a cantu podent. S'òmine chi ghiaiat sa carrotza nche ruet a terra, sa carrotza si bòrtulat e sa sennora nche ruet a terra mentres sos caddos sighint a cùrrere a cantu podent. In cussu momentu, sa sennora abòghinat a cantu podet s'oratzione: *Angele Dei, qui custos es mei…* Luego sos caddos si firmant, s'òmine chi ghiaiat sa carrotza, sanu e salvu,

curret a cara a sos caddos e gasi àtera gente puru. Totus fiant timende su peus, ma imbetzes bient mama e fìgia chi si nde pesant solas, trancuillas, sena male perunu.

Torrada a Torinu, andat a sa crèsia de Santu Frantziscu de Assisi e benit a ischire chi cussu predi giòvanu si narat don Bosco e lu cheret ringratziare.

Dae cussu momentu diventat una fidele sua, e a pustis agiudat cun fervore sos salesianos.

Don Bosco istimaiat meda s'Ànghelu de sa Guàrdia: una domìniga, dende a sos giòvanos una carta cun s'oratzione a s'Ànghelu de sa Guàrdia, don Bosco narat: "*Tenide devotzione a s'Ànghelu bonu bostru! Si bos agatades in carchi perìgulu mannu o de ànima o de corpus, invocade·lu e deo bos asseguro chi Issu bos at a assìstere o a liberare*".

Intre sos chi lu fiant iscurtende b'aiat unu maniale de mastru de muru chi si nche ponet una carta in bussaca. Pagas dies a pustis, fiat traballende subra su palcu de una domo chi fiant fraighende. Fiat a s'artària de su de tres pianos, cando su ponte in ue fiat issu cun àteros duos cumpàngios si segat cun totu su càrrigu de tàulas, pedra e matone chi portaiat e nche ruent totu a terra. Su giòvanu s'ammentat de sas paràulas de don Bosco e abòghinat: «*Ànghelu meu, agiuade·mi!*».

Cussa pregadoria est istada sa salvesa sua. Sos duos cumpàngios morint in s'ispidale pagas oras a pustis, mentres issu, cando sa gente s'acostat pensende chi siat mortu, si nde pesat reu sanu e salvu sena mancu un'iscarrafiada, e luego torrat a comintzare a traballare.

Sa domìniga a pustis narat su contu a sos cumpàngios, ripitinde a totu comente sa promissa de don Bosco s'esseret averada.

Su dotore chi non creiat in Deus

Unu dotore importante benit a visitare a don Bosco. A pustis de carchi osservatzione de caràtere sotziale, narat: “Sa gente narat chi vostè podet curare totu sas maladias . Beru est?”. “Nono!”, rispondet su santu.
“Ma m’ant naradu chi…”. S’òmine istudiadu, a s’improvisu comintzat a achicare. Forroghende in sas bussacas, nde bogat a pìgiu unu cartolàriu piticu. “ Biet, tèngio fintzas sos nùmenes e su motivu pro su cale ognunu de issos est istadu curadu”.
Don Bosco àrtziat sos coddos. “Gente meda benit a inoghe a domandare pragheres pro intertzessione de Maria. Si otenent su chi chircant, su mèritu est de Nostra Segnora, non su meu”.
“E tando lassade chi Issa mi sanet”, narat su dotore agitadu, iscudende su cartolàriu subra su ghenugru, “e apo a creere deo puru a custos meràculos”.
“Cale est sa maladia sua?”.
“So epilèticu”.
Sas crisis suas, narat don Bosco, fiant diventadas gasi frecuentes in s’ùrtimu annu chi non podiat essire prus. Disisperadu, isperaiat in un’agiudu chi esseret prus de sa meighina. “Tando fatzat comente sos àteros chi benint a inoghe”, li narat don Bosco cun semplitzidade. “Vostè cheret chi Nostra Sennora lu sanet. Assora si inghenugret, preghet paris cun megus e si preparet a purificare e afortigare s’ànima cun sa cunfessione e sa Santa Comunione”.
Su dotore faghet un’ingestru. “E carchi àtera cosa?… Non potzo fàghere nudda de totu cussu”.
“E pro ite nono?”
“Ca diat èssere una cosa disonesta. So unu materialista, non creo in Deus e in Nostra Segnora. Non creo in sos meràculos. Non creo mancu in sas pregadorias”.
Pro unu pagu de ora sos duos òmines abarrant a sa muda. A pustis don Bosco riet, comente issu ebbia ischiat fàghere, a su bisitadore suo. “A vostè non li mancat sa fide de su totu, ca est bènnidu a inoghe isperende in unu sanamentu”.
Mentres su santu ridiat, carchi cosa càpitat a su dotore. Don Bosco si inghenugrat e issu puru si inghenugrat sena nàrrere àtera cosa e si sinnat. Luego comintzat a si cunfessare.

A pustis narat chi at intesu unu gosu mannu chi no aiat crètidu mai chi esseret istadu possìbile. Est torradu bortas meda a ringratziare pro su sanamentu ispirituale.
Pro su chi atenet a s'epilessia, nche fiat isparida.

Su cane murru de sas mòngias

Su 2 de santandria de su 1893, duas *Figlie di Maria Ausiliatrice*, torrende a pee dae Assisi a su collègiu issoro de Cannara, in caminu, a tesu dae sas domos e dae domo issoro, agatant nèula e buju. Sunt timende meda. Suor Amalia Calaon narat a sa cumpàngia: «Oh si don Bosco nos esseret mandadu a Grigio!» «A beru!» narat suor Annetta Dallara, a trèmula. Non passant mancu duos minutos chi dae una mata a canta nde essit unu cane mannu, sàrtiat unu tofu e a limba fora si ponet a caminare in mesu a issas. Est artu, portat su pilu murru, origras longas e sos ogros suos lughent in su buju. Comente pro las animare, su cane àrtziat su murru, abàidat a cando a una a cando a s'àtera comente chi las esseret connotas dae tempus meda e lis linghet sa manu. Imbàtidas a su collègiu, cando intendet mùida de li dare a mandigare, su cane si girat lestru e nche intrat luego a intro.

Duos frùmenes e unu pranu

In su 1854, su prus coragiosu de sos pitzocos de don Bosco, Giovanni Cagliero, cando teniat 16 annos si fiat ismalaidadu meda e fiat in puntu de morte. Don Bosco intrat afligidu a s'aposenteddu in ue fiat corcadu cussu pitzocu, cando a s'improvisu biet una columba bianca nida, chi portaiat unu rampu de olia, nche calat subra su letu de su malàidu e nche li lassat rùere su rampu de s'olia subra sa fronte groga. Luego a inghìriu de su letu acò una truma de selvàgios gigantes. Duos de custos cun sa cara fiera e sèria si incurbant subra su malàidu e agitados si ponent a faeddare a s'iscùsia: "Si issu morit, chie nos at a agiudare?". E gasi cumprendet chi Cagliero diat èssere sanadu.

Don Bosco torrat a bìere sos gigantes cun sa pedde brunzina in un'àteru sognu «Mi pariat de èssere in una regione agreste e disconnota de su totu» narat. «Apo bidu òmines meda in ie. Fiant artos meda e de aspetu ferotze. A pustis apo bidu a tesu unu grupu de àteros missionàrios chi si acostaiant a cussos òmines agrestes cun sa cara cuntenta, e a dae in antis de issos una truma de pitzocheddos. Deo mi tremulaia pensende: "Benint a si fàghere ochìere". E mi so acostadu a issos. Fiant chièricos e preides. Los apo fissados cun atentu mannu, e los apo connotos pro èssere de sos salesianos nostros. Non los aia chèrfidos lassare andare a dae in antis, e fia in ie pro los firmare. Ma sos gigantes aiant abacadu sas armas, si fiant amasetados, e aiant acoltu sos nostros cun ogni sinnale de cortesia. E apo bidu chi sos missionàrios nostros andaiant a cara a cussos òmines agrestes, los istruiant, e issos iscurtaiant cun praghere sa boghe issoro. Issos imparaiant cun premura. A pustis de unu pagu sos salesianos si sunt postos in mesu a cussa gente e si inghenugrant. Sos òmines agrestes, lassant sas armas e si inghenugrant issos puru. Aco' unu de sos salesianos chi intonat: "*Lodate Maria, o lingue fedeli",* e cussa gente, totu a una boghe, sighit a cantare a boghe arta chi mi nde so abigiadu."

Sos bisos de don Bosco fiant particulares: no abbarraiant "bisos", diventaiant atzione. Si ponet a chircare sa regione missionària de su bisu, cussa destinada dae sa Providèntzia a sos

salesianos suos. Chircaiat unu particulare: duos frùmenes e unu desertu. S'aiat procuradu libros geogràficos de s'Amèrica de Sud, e aiat iscobertu duos frùmenes in s'intrada de unu pranu mannu: fiant su Rio Colorado e su Rio Negro in sa Patagònia, in Argentina.
Non perdet tempus. Sèberat deghe salesianos, lis ponet a capu a don Cagliero, cuddu chi nche li fiat bolada sa culumba in conca, e s'11 de santandria de su 1875 sa missione lassat s'Itàlia pro andare a sa Repùbblica Argentina. Dae sa Basìlica de Torinu, sa "glòria" de Maria aiat boladu peri su mundu.
Fiat nàschida s'impresa missionària prus de importu de s'istòria de sa Crèsia.

Su Nadale de su 1842

Sulaiat unu bentu fritu meda in sas carreras de Torinu in su mese de nadale de su 1842. Don Bosco non l'ischiat, ma fiat naschende s'Oratòriu suo. Fiat istudiante in su Convitu, in una carrera nòbile in su tzentru de sa tzitade, ma oramai su coro suo fiat totu dedicadu a sos pitzocos impresonados, pòberos e isbandados chi resurtaiat a radunare onni borta chi podiat.
Don Bosco chircaiat ogni mèdiu pro rèndere prus pragherosos chi podiat sos addòbios de sa domìniga.
Issu ischiat sonare bastante bene s'òrganu e su pianoforte.
Pro tantu, arribbende sa festa de Nadale, aiat chèrfidu aprontare una cantzonedda in lode de Gesùs Bambinu. Sa poesia fiat cumposta e iscrita in su lemenàrgiu de unu coro de sa crèsia de Santu Frantziscu. Issu etotu aiat fatu sa mùsica. Aco' sos versos:

Ah! Si cantet in sonu de gosu,
Ah! Si cantet in sonu de amore.
O fideles, est nàschidu su durche
Deus Nostru Salvadore.
Oh comente alluta isplendet ogni istella
Sa luna si mustrat lughente e bella
E de s'iscuru s'istratzat su velu.
Ischieras seràficas, chi su chelu disserrat
Abòghinant cun gosu: siat paghe in terra!
Àteras rispondent: siat glòria in chelu!

Sa mùsica non fiat pròpiu segundu sas règulas de su contrapuntu, ma fiat gasi amorosa chi nde faghiat calare sas làmbrigas. Su traballu prus mannu fiat cussu de la fàghere imparare a cussos pitzocheddos, sena istrutzione e chi no ischiant nudda de cantu corale e de gentilesa cun sa melodia. Mancari don Bosco lis esseret dadu sos inditos cun passènsia, issos maltrataiant sas notas de su cumponimentu. E non finit inoghe. Su logu de sas provas non fiat mancu una crèsia. Cantaiant e provaiant in su mentres chi passigiaiant in su tzentru de Torinu. Sa gente chi passaiat abbaidaiat ispantada cussu peidre chi, intre risos e brullas, repitiat sa torrada: "*Ah! Si cantet in sonu de amore. O fideles, est nàschidu su durche Deus Nostru Salvadore.* S'insistèntzia de don Bosco aiat superadu ogni ostàculu.
E fiat arrivada sa die de Nadale. Cun totu su coràgiu e s'insistèntzia sua, don Bosco nche aiat leadu sos pitzocos suos a sa crèsia de sa Consolada, sa crèsia prus importante chi in cussu momentu bi fiat in Torinu.
Nche los faghet pigare a bellu a bellu a coro e inoghe sutzedet una cosa chi niunu s'isetaiat. Cussos pitzocos, a pustis de àere isprueradu cun atentu mannu sas giachetas issoro prighigionadas, cun in manu sos capellos issoro de manovales, chircaiant de abarrare calmos e dae in artu abbaidaiant unu pagu oriolados sa crèsia prena de gente manerosa e elegante. Don Bosco fiat sètzidu a dae in antis de s'òrganu. A pustis de sa comunione, abbàidat sos pitzocos, riet unu pagu, àrtziat sos bratzos e comintzat a sonare s'òrganu.
E tando sos pitzocos comintzant a cantare. Timende su peus, don Bosco serrat sos ogros. Ma isballiaiat. Sas boghes de cussos pitzocos si artziaiant craras e seguras e si podiant cumprèndere totu sas paràulas.
Sos torinesos, chi assora non fiant avesos a intèndere in orchestra sas boghes biancas de sos pitzocheddos, nde fiant cuntentos meda, ca sos mastros ebbia, cun sas boghes fortes issoro e a bortas pagu simpàticas, a cussos tempos cantaiant in sas funtziones de crèsia.
Sos fideles chi fiant assistende a sa missa si fiant girados, ispantados, a cara a su coro.
E calicunu si fiat fintzas cummòvidu.
Cussos pitzocos, cun sas boghes issoro, aiant fatu carchi cosa in prus de una sìmplitze cantzone de Nadale.